

Työterveyslaitos

Työkyky ja työllistymiskyky

Tuulia Varanka-Ruuska
Työterveyslaitos
2.6.2023

YHTEISTYÖSSÄ

Työkyky

- Työkyvyn tasapainomalli- toimintakyky suhteessa työn vaatimuksiin
- Työkykyyn vaikuttavat myös osaaminen ja oppiminen, sekä arvot ja asenteet
- Työkykyyn vaikuttaa keskeisesti myös toimintaympäristö ja sen tarjoama tuki ja mahdollisuudet.
- (Vajaakuntoinen ->) Osatyökykyinen -> Täsmätyökykyinen

Työllistyvyyslähtöinen työkykymalli

- Kyky ja mahdollisuus saada työtä, säilyttää työ ja edetä työuralla
- Jokainen työtä haluava on työkykyinen johonkin työhön, jos se suunnitellaan hänen tarpeidensa mukaan ja annetaan riittävä tuki
- Tarvitaan olosuhteita, joissa työntekijällä on mahdollisuus antaa täysipainoinen työpanos ja turvata terveytensä ja hyvinvointinsa
- Yksilö on toimija, jonka tavoitteet määrittävät ratkaisuja
- Sairaus/vamma ei ole erityisen kiinnostuksen kohteena. Varmistetaan, että yhteys terveydenhuoltoon toimii silloin, kun siihen on tarvetta
- Työntekijän suoriutuminen ja työuran kehittymisen mahdollisuudet /estävät työmarkkinatekijöissä ja työorganisaatioiden käytännöissä

Työttömyys on terveysriski

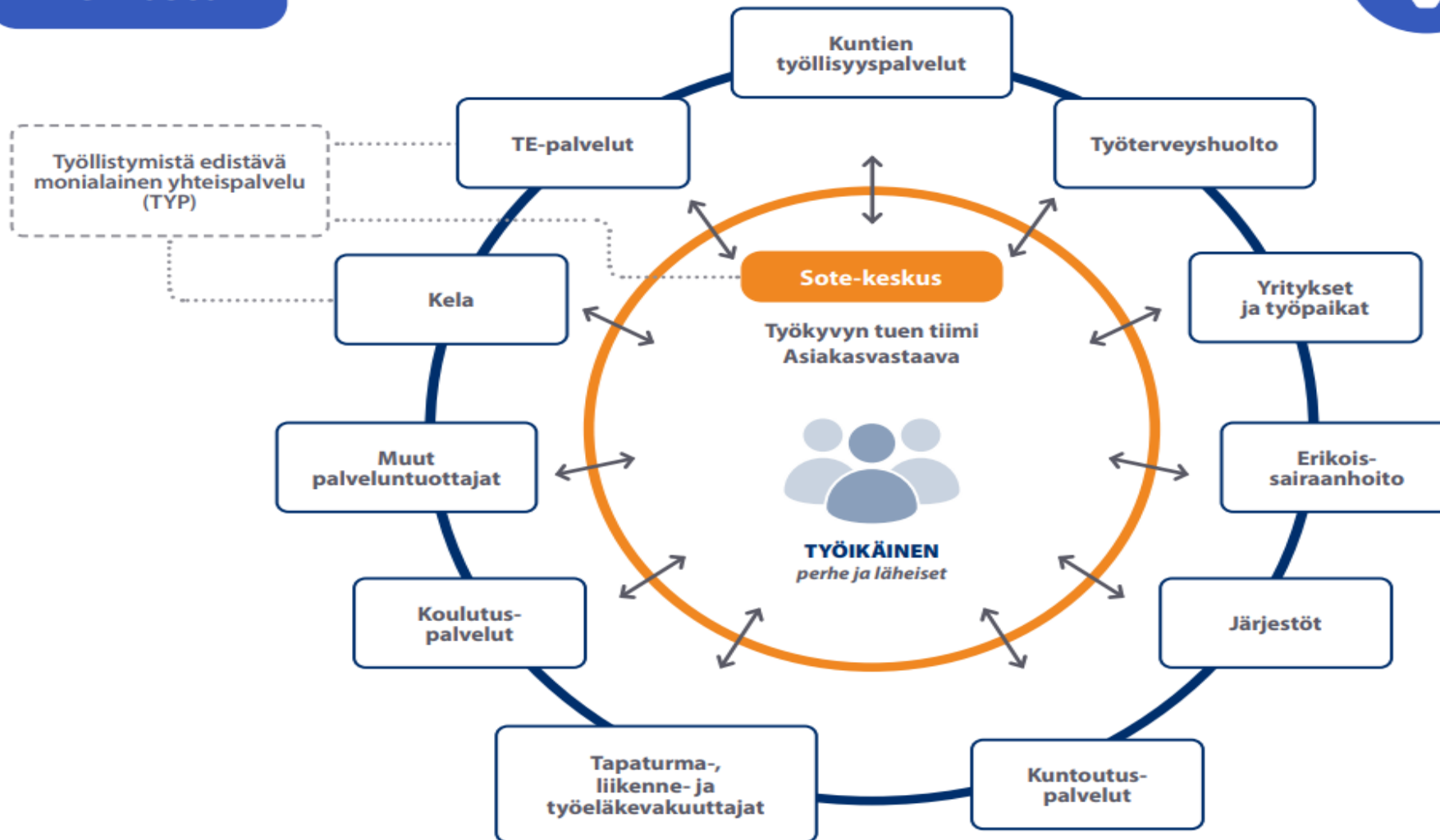
- Työttömillä on muita enemmän pitkäaikaissairauksia ja he kokevat terveydentilansa työssä käyviä heikommaksi.
- Työkyvyttömyyden riski kasvaa merkittävästi jo kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen, joten työllistymistä edistävät toimenpiteet pitäisi aloittaa mahdollisimman nopeasti.
- Osa työttömistä on tilanteessa, jossa heidän työkyvyn tuen, hoidon ja kuntoutuksen tarvettaan ei ole tunnistettu, eivätkä he ole päässeet tarvitsemiinsa palveluihin ja oikean etuuden piiriin.
- **Työkyvyn tukea tarjottava varhain myös työttömille**
- Osatyökykyisillä työttömyyden pitkittymistä ja työkyvyttömyyttä voidaan ennaltaehkäistä varmistamalla saumaton yhteistyö työkyvyn tuen palveluissa
- Ilman työkyvyn tuen palveluita osatyökykyisyys voi vaikeuttaa työuralle pääsyä, työssä jatkamista tai uudelleentyöllistymistä työsuhteen päättymisen jälkeen

Työkykyohjelma (2019–2022)

- Työkykyohjelmassa etsittiin ratkaisuja osatyökyisten työllistymisen ongelmiin. Työelämän ulkopuolella olevista osatyökykyisistä arviolta 65 000 haluaisi työskennellä ja arvioi myös olevansa työhön kykeneviä.
- Tavoitteina tunnistaa nykyistä paremmin osatyökykyisten työkyvyn tuen tarve, tarjota yksilöllisiä ja oikea-aikaisia työkyvyn ja työllistämisen palveluja sekä edistää työpaikkojen syntymistä osatyökykyisille
- Alueille kehitettiin työkyvyn tuen tiimejä ja asiakasvastaavamallia. Työkyvyn ja työllistymisen tuen asiakkaiden avuksi tarvitaan ammattilaisia, jotka ottavat vastuun asiakkaiden palvelu- ja etuuspolkujen järjestämisestä, koordinoimisesta ja integroimisesta
- Laatuperusteinen työhönvalmennus (IPS – sijoita ja valmenna)
- Arviointi- ja seurantatutkimuksen mukaan uudet palvelut koettiin hyödyllisiksi ja niillä oli myönteisiä vaikutuksia asiakkaiden työ- ja toimintakykyyn. Palveluissa tulee edelleen vahvistaa työhön suuntaavaa orientaatiota ja varmistaa palvelujen jatkuvuus uusissa rakenteissa.

Yhteistyö- verkosto

Monialaiset työ- ja toimintakyvyn tuen palvelut toteutetaan yhteistyössä alueen muiden toimijoiden kanssa.

Lähde: Työkyvyn tuki -koulutus, Työterveyslaitos 2022

Työkykyohjelman laajennos (2022-2024)

Verkostojen yhteensovittaminen

- Työkykyohjelman hyvien tulosten jatkuvuutta tulee tukea huomioiden muuttuva toimintaympäristö. Tämä **edellyttää poikkihallinnollista yhteistyötä, johdon sitoutumista ja resursseja.**
- Työnantajiin liittyvien tukitoimien ja kysynnän luomisen näkökulmien tulisi liittyä vahvemmin kokonaisuuteen.
- Työkykyohjelman laajennuksen tavoitteena on rakentaa sosiaali- ja terveyskeskukseen työkyvyn tuen matalan kynnyksen palvelut. Varmistaa, että osatyökykyisten työttömien työkyvyn tuen tarve tunnistetaan oikea-aikaisesti. Huolehtia, että palvelut ja palvelupolut toimivat asiakaslähtöisesti.
- Eri paikkakunnilla ja alueilla toimii jo monialaisia verkostoja työllistymisen tuessa ja on hyvin tärkeää, että TE2024- rakennemuutosvaiheessa huolehditaan näiden verkostojen mahdollisuudesta toimia, ts. esim. yhteistyöverkostossa työllisyydenhoidon asiantuntijoille annetaan mahdollisuus toimia esim. sote-keskuksen työkyvyn tuen tiimissä/verkostossa tai TYP-tiimissä.

Ammattilaisten osaamisen kehittäminen

Työkyvyn tuki –koulutus on avoinna kaikille työkyvyn ja työllistymisen tuen parissa työskenteleville, alan opiskelijoille ja aiheesta kiinnostuneille Työterveyslaitoksen sivuilla

<https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/tyokyvyn-tuki>

Työkykykoordinaattorikoulutus

Osana Työterveyslaitoksen Työkykyohjelman laajennos- hanketta RRP on Ammattilaisten osaamisen kehittäminen, jonka seuraaviin koulutusryhmiin on ilmoittautuminen avautunut

[Lääkäri työkykyä tukemassa | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)

[Johtaja työkyvyn tuen mahdollistajana | Työterveyslaitos \(ttl.fi\).](#)

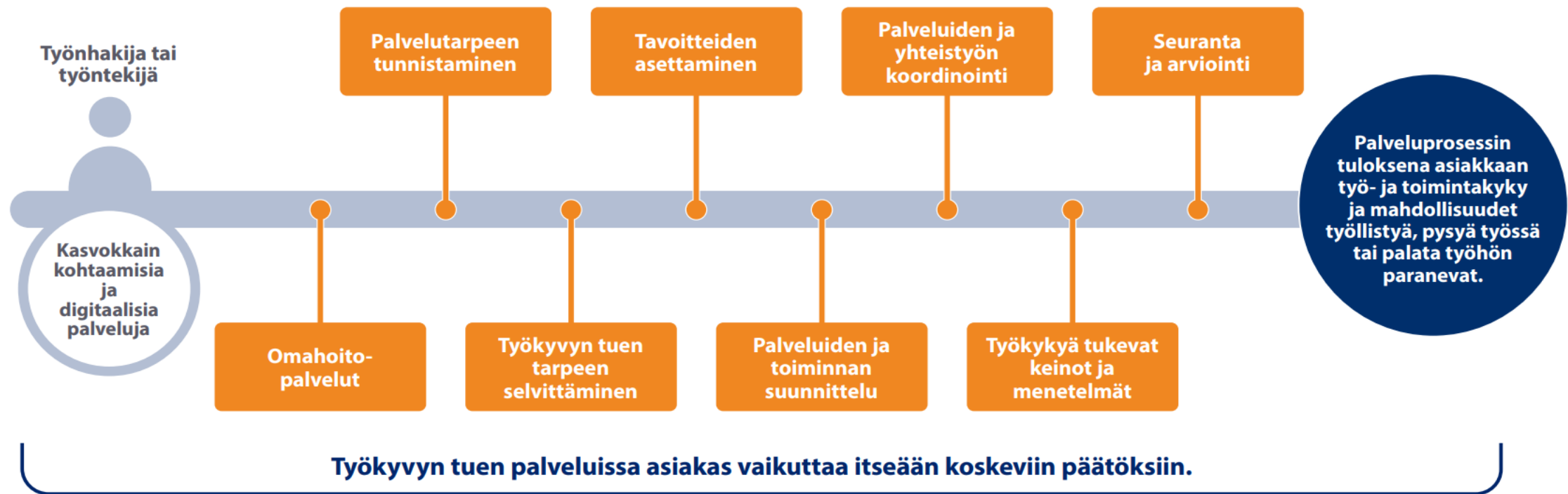
[Taite-ohjaajakoulutus | Työterveyslaitos \(ttl.fi\)](#)

Työttömien terveysten palvelujen ammattilaisverkoston työpajat:

<https://innokyla.fi/fi/kokonaisuus/tyottomien-terveysten-palvelujen-ammattilaisverkosto>

Työterveyshuollossa voidaan koota tietoa henkilön ammatillisesta osaamisesta ja työkyvyn tuen tarpeesta helpottamaan keskeisen tiedon välittämistä työterveyshuollosta muille sosiaali- ja terveydenhuollon ja työllisyydenhoidon toimijoille Työkyvyn tuki -lomakkeiston avulla.

Työkyvyn tuen palveluprosessi

Lähde: Työkyvyn tuen järjestäminen hyvinvointialueilla

Pikaopas päättäjille

STM, THL, Työterveyslaitos

2.6.2023

©TYÖTERVEYSLAITOS

Työllistymisen ja työkyvyn tuen tarpeen hälytysmerkkejä

- Sosiaalisen toimintakyvyn ongelmat, vuorovaikutus
- Poikkeava koulutushistoria, mukautetut opinnot, keskeytykset
- Kognitiiviset haasteet, terveydelliset ongelmat, mielenterveyden ongelmat, autismin kirjo
- Poikkeava työhistoria, pitkittynyt työttömyys, vähäinen työkokemus
- Taloudellinen tilanne, asuminen
- Käyttämättömät ajanvaraukset, toistuvat käynnit, hylätyt etuudet, "asiat eivät etene"

Työkyvyn tuen tarpeen tunnistaminen

Työkykypistemäärä 0-10 pistettä, asiakkaan oma arvio

Esimerkki toimintamallista

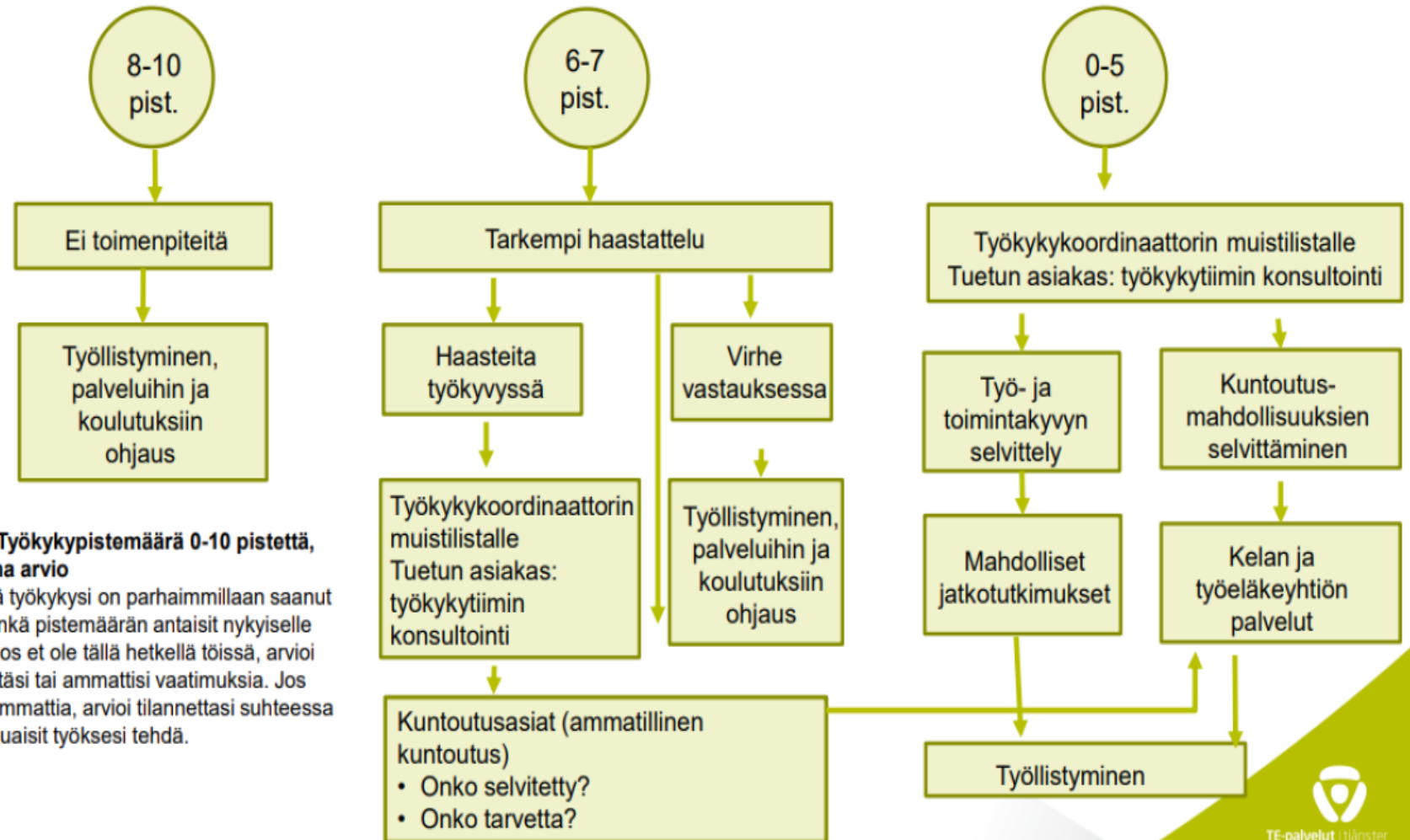
Kykyviisari

itsearviointimittarina toimii seulonnassa ja seurannassa, saadaan myös ryhmätason tietoa. Paljon erilaisia mittareita TOIMIA-tietokannassa esim.

työkykypistemäärä
ja
kaksi kysymystä masennuksesta

Kysymys B4 Työkykypistemäärä 0-10 pistettä, asiakkaan oma arvio

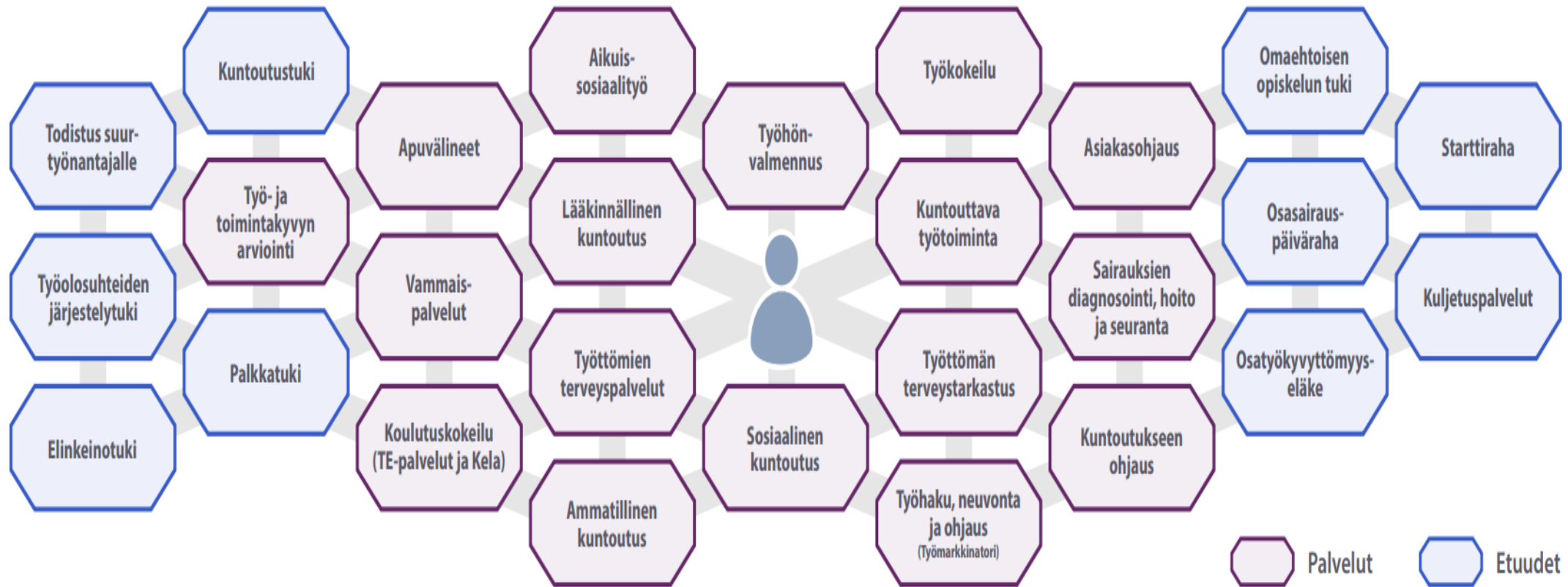
Oletetaan, että työkyky on parhaimmillaan saanut 10 pistettä. Minkä pistemäärän antaisit nykyiselle työkyvyllesi? Jos et ole tällä hetkellä töissä, arvioi viimeisintä työtäsi tai ammattisi vaatimuksia. Jos sinulla ei ole ammattia, arvioi tilannettasi suhteessa siihen mitä haluaisit työksesi tehdä.

17.8.2021

Kaakkois-Suomen TE-toimisto | Milia Pöllänen

Työkyvyn tuen palvelut ja etuudet*

Lähde: Työkyvyn tuen järjestäminen hyvinvointialueilla

Pikaopas päättäjille

STM, THL, Työterveyslaitos

Työttömien terveystarkastus

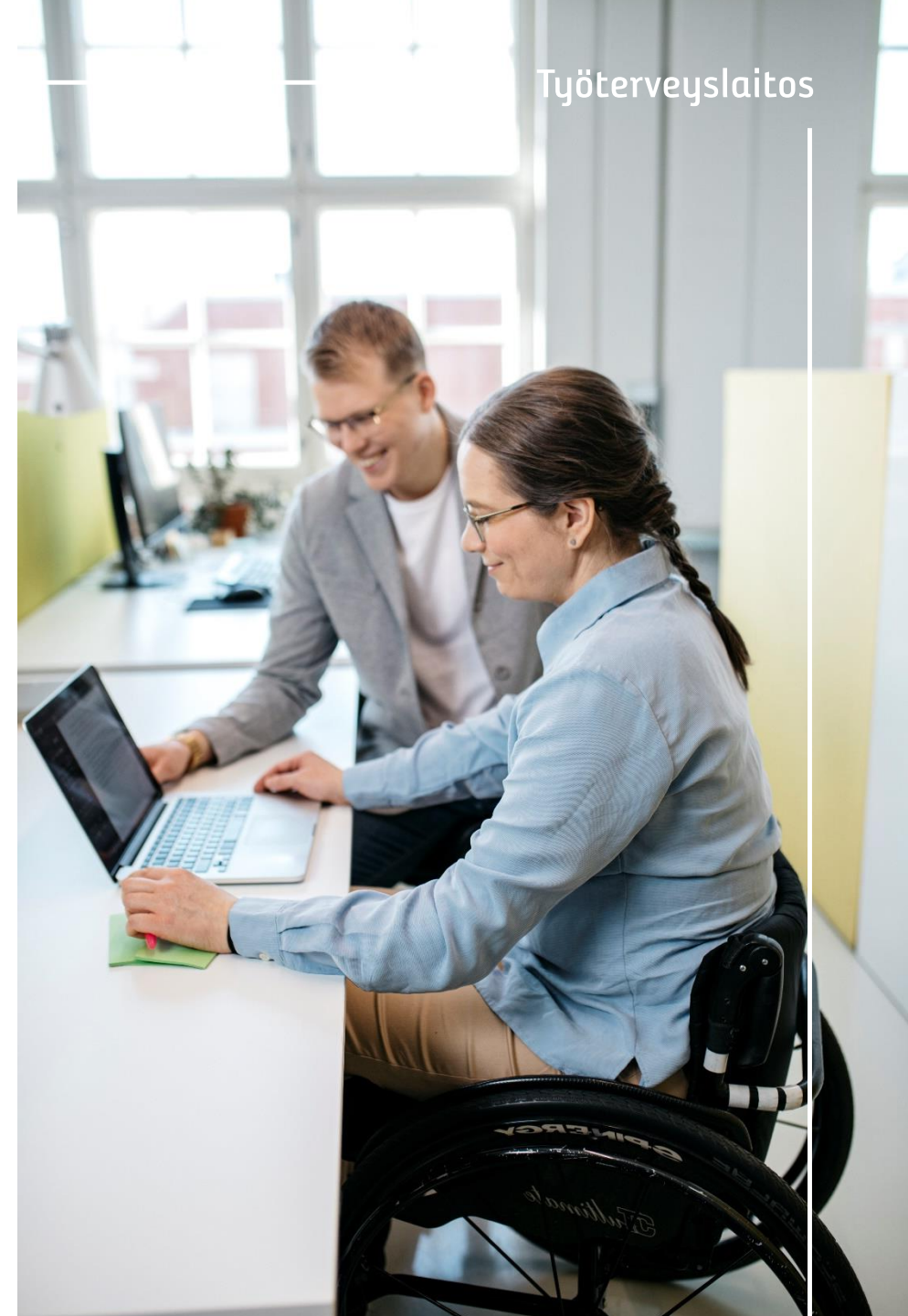
- Tavoitteena selvittää ja edistää työttömänä olevan henkilön terveyttä ja hyvinvointia sekä kartoittaa työ- ja toimintakykyä, kuntoutustarpeita ja ohjata tarvittaessa jatkopalveluihin
- Vapaaehtoinen ja asiakkaalle maksuton.
- Hyvinvointialueella on järjestämisvastuu, päättää miten palvelu tuotetaan.
- Vaatii erityisosaamista terveydenhoitajalta (ja lääkäriltä). Jos tarvitaan moniammatillista arvioita, yhteys sote-keskuksen työkyvyn tuen tiimiin.
- Terveystarkastuspyynnön perusteet, mihin halutaan selvitys? Esim. terveydentilan rajoitukset työn tekemiselle, jäljellä olevan työkyvyn ja työkunnon kartoitus, mihin ja millaiseen työtehtävään (työnhakuammatti) / työskentelyyn selvitystä tarvitaan (palkkatukityö, työkokeilu, työhönvalmennus, kuntouttava tms.)
- Työvoimapalveluihin saa välittää vain asiakkaan työllistymisen ja julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisen kannalta tarpeelliset tiedot
 - Terveystarkastuksessa ei tullut esiin työkykyyn vaikuttavia seikkoja/ Terveysdenhuollon näkemys toiminta- ja työkyvyn rajoitteista ja ennusteesta / Tarvitseeko asiakas erityistä tukea työllistymiseen/ Mitä tulisi huomioida työn piirteissä tai muokkauksissa / Asiakkaalle on kirjoitettu sairauspoissaolo / Asiakas on ohjattu jatkotutkimuksiin/ kuntoutukseen

Terveydenhuollon tehtävänä on selvittää onko toimintatai työkyvyn alenemisen taustalla jokin sairaus

- Tarvitaan moniammatillinen/monialainen arvio ja osaava työryhmä
- Tavoitellaanko työssä pysymistä vai työkyvyttömyyden todistamista
- Sosiaaliturvaetuudet perustuvat diagnosoidun sairauden aiheuttamaan haittaan (poikkeuksena nuoret <29v)
- Diagnostiikka ja yhteenveto lääkärin tehtäviä
- Kuntoutus (lääkinnällinen/ ammatillinen) oikea-aikaisesti
- Joskus lausunnosta voi olla jopa haittaa (diagnoosiin/ eläkeajatuksiin jumiutuminen, hylätyt etuudet, valituskierte)
- Vaaditaan hyvää sosiaaliturvajärjestelmän tuntemusta ja aikaa perehtyä asiakkaan tilanteeseen

Tukea työvoimapalveluilta

- Ammatinvalinta- ja uraohjaus
- Koulutuskokeilu
- Työhönvalmentaja etsimään ja räätälöimään sopivia työtehtäviä, perehdyttämään työhön tai arvioimaan työn muokkaamisen tarvetta.
- Kuntouttava työtoiminta yhteistyössä sosiaalipalveluiden kanssa
- Palkkatuki
- Työnantaja voi saada **työolosuhteiden järjestelytukea**, jos työhön palkattavan tai työssä jo olevan henkilön vamma tai sairaus edellyttää: uusia työvälineitä tai kalusteita, muutostöitä työpaikalla, apua työssä toiselta työntekijältä (lääkärinlausunto tarvitaan)
- Starttiraha

Monialainen ja moniammatillinen yhteistyö

- Organisaatiot ovat murroksessa ja työikäisen palvelupolun yhtenäisyys edellyttää poikkihallinnollisia toimenpiteitä ja verkottumista. Yksittäinen ammattilainen ei voi osata kaikkea eikä tuntea kaikkien toimijoiden osaamista. Yhdistämällä osaamista, ratkaisuja ja resursseja päästään parempaan tehokkuuteen.
- Verkostotoiminnan keskiössä ovat yhdessä ajattelevien ja laadukas vuorovaikutus. Jokaisen on oltava valmis jakamaan osaamistaan ja arvostettava toisen osaamista.
- Henkilökohtaiset kontaktit ovat tärkeitä, mutta eivät yksistään riitä. Tarvitaan myös verkostotyötä mahdollistavia rakenteita ja verkostotyön johtamista.
- Sovittava yhteyshenkilöt työvoimapalveluihin- ja sote-puolelle.

Muista nämä

- Jokaisella täytyy olla mahdollisuus osallisuuteen ja työhön.
- Työvoimaan tarvitaan kaikki, joilla on työkykyä. Osa tarvitsee työllistymiseensä ja työskentelyynsä tukea.
- Työllistymisen tukea tarvitsevat on tärkeä tunnistaa varhain.
- Työkyky tulee nähdä yhteisenä asiana ja asiakas tulee nähdä yhteisenä asiakkaana.
- On tärkeä tunnistaa monialaiset verkostot ja tukea niiden toimintaa erityisesti rakennemuutosvaiheessa
- Osoita ammattilaiselle työaika myös osaamisen kehittämiseen ja yhteistyön tekemiseen

Työkyvyn tuen järjestäminen
hyvinvointialueilla –Pikaopas päättäjille:
TyökyvynTuenPikaopas.pdf
(valtioneuvosto.fi)

”Täällä ei sanota, että ei kuulu meille” Työkykyohjelman
arviointi- ja seurantatutkimuksen loppuraportti (julkari.fi)
THL ja Työterveyslaitos

Työkykyohjelman 2019-2023 Loppuraportti
Työ- ja elinkeinoministeriö
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-637-6>

Työkykyohjelman arviointi : Ulkoisen arvioinnin
loppuraportti
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-775-5>

Työkyvyn tuki –koulutus
<https://www.ttl.fi/oppimateriaalit/tyokyvyn-tuki>

2.6.2023

Kiitos

Tuulia Varanka-Ruuska
Työterveyshuollon erikoislääkäri
Työterveyslaitos
Oulun Yliopisto yliopisto-opettaja 10%
tuulia.varanka-ruuska@ttl.fi

ttl.fi

@tyoterveys
@fioh

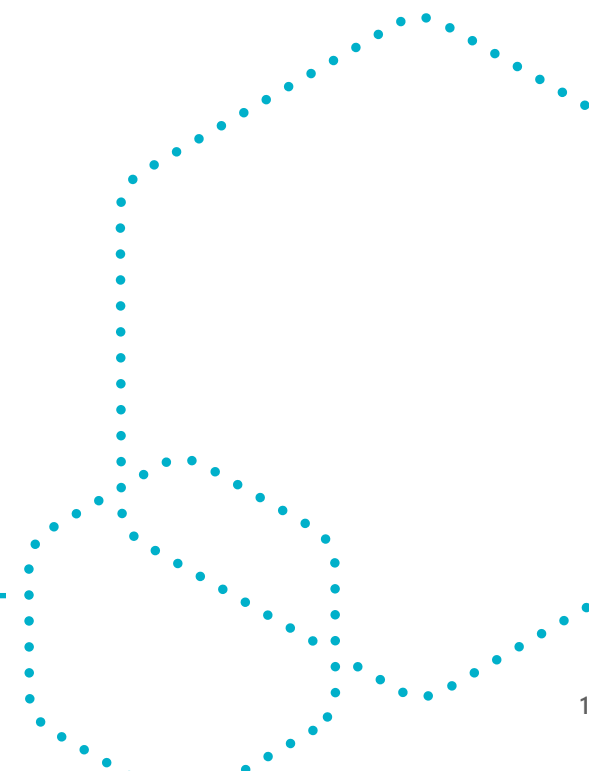
tyoterveyslaitos

tyoterveys

Tyoterveyslaitos

”

**Kenestäkään ei ole kaikkiin
töihin, mutta jokaisesta on
johonkin työhön**

”